



## Kalaallit Nunaani 2008-miit 2018-p tungaanut Kigutiginnerulernissaq anguniarlugu suliniut (CSG)

**Ukunani atuuppoq** Kalaallit Nunaanni kigutileriffinni sulisuni tamani

**Suleriaaseq** Kalaallit Nunaanni kigutigissuunissaq anguniarlugu suliniutip pingaarnertut tunngavigaa:  
***Kalaallit Nunaanni kigutigissaanermi 2006-miit 2012-mut suliniutini pingaarnersiunerup nassuiaataa***

Suliniut August 2007-meerpoq juni 2014-milu kingullermik nutarterneqarluni.

***Innuttaasut peqqissuunissaat anguniarlugu suliniummut Inuunerittamut*** ilanngunneqarnikuvoq

Kigutigissuunissaq anguniarlugu suliniut kigutigissaanermi suliniutini pingaarnersiunerup nangitsingivaa sualummik ataani taaneqartut suliniutigineqarlutik:

2 – *kigutininik nalunaarsuineq*

3 – *anguniangassatut siunniussanik aalajangersaaneq*

8 – *pitsaaliuineq peqqinnerunissamullu suliniutininik annertusaaneq*

### **Kigutigissuunissaq anguniarlugu suliniut pinngitsoorani tamanik malinneqartussavog ukuninggalu tunngaveqarluni**

- 1) Kigutigissaaneq pillugu inatsit tunngaviusoq
- 2) Kigutini putut qanoq pinngortarnerisa nassuiarneqarnerat paasineqarnerallu
- 3) Kigutininik misissuinerit inernerisa nalunaarsorneqartarnerinik
- 4) Kigutiginnerunissamut anguniakkat aaliangersarneri
- 5) Meeqqat inuusuttuaqqallu ukiui aaliangersimasut malillugit aggersaaneq
- 6) Angajoqqaat akisussaanerisa erseqqissarneqarnerannik
- 7) Fluorid-imik atuinermik
- 8) Meeqqat ataasiakkaat kigutaanni ilaartuinertaqanngitsumik sullissineq

### **SULINIUMMI TUNNGAVIUSUT ATAASIAKKAARLUGIT ERSEQQISSARNEQARNERI**

#### **1) Kigutigissaaneq pillugu inatsit tunngaviusoq**

Kigutigissaanermut inatsit tunngaveqarpoq *Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr.15 13. september 2006-meersoq*, tassanilu meeqqat inuusuttullu siullinneqarnissaat erseqqissarneqarsimasoq:

**§ 3** *Innuttaasut tamarnik aaqqissuussaasumik kigutigissaanermik neqeroorfigineqarnissaannut naammattumik sulisussaqaanngippat aningaasassaqaqtitsisoqaraniluunniit, meeqqanut inuusuttunullu aaqqissuussaasumik kigutigissaasarnissamik neqerooruteqarnissaq pi-*





*ngaartinneqassaaq.*

**§ 4.** *Meeqqat tamarmik atuartinneqartussaasut ukiui inorlugit ukiullit aamma atuartinneqartussaasutut ukiullit akeqanngitsumik aalajangersimasumik akuttussusilimmik kigutileritinnissamut pisinnaatitaaffeqarput. Imm.2. Imm.1 naapertorlugu kigutileritinnissamut ilaapput: 1) Nalinginnaasumik pitsaaliuineq, tassunga ilaalluni qaammarsaaneq. 2) Meeqqanut ataa-siakkaanut piffissaliinerit aalajangersimasut naapertorlugit kigutit, qarngup alleqqullu ineriartornerannik qanorlu peqqitsiginerannik misissuinerit. 3) Meeqqatat aasiakkaat pitsaaliorfigineqarneri, taakkunungalu kiisalu angajoqqaanut qaammarsaaneq ilanngullugu. 4) Kigutini, qanermi alleqqunilu nappaatinik katsorsaaneq.*

**§ 7.** *Inuit allat najukkami tamatumunnga nukissaqartitsisoqassappat akeqanngitsumik kigutileritinnissamut neqeroorfigineqarsinnaapput.*

### **2) Kigutini putut qanoq pinngortarnerisa nassuiarneqarnerat paasineqarnerallu**

Kigutiginnerulernissaq anguniarlugu suliniummi kigutini putut pitsaaliorneqassappata pingaaruteqarpoq sulisut innuttaasullu kigutini putut pinngortarnerat alliertortarnerallu paasillu assangaat.

Kigut putoqalertarpoq bakterissat qarngup iluani nalinginnaasusut kigutip qaavani qalipperninnguullutik (plak) uninngaannaleraangata.

Qalipperneq seernartumik pilersitsisarpoq nerisat imikkallu tungusunnitsunik akoqaraangata. Kigutit eqqerlugit salinneqanngikkaangata seernaartup kigutit mangernissaa (sikassaa) aqiliortittarpaa putoqalersillugu.

Kigutit putunaveersaartinneqarsinnaapput ullut tamaasa ullaakkut unnukkullu kigutit eqqerlugit salittaraanni.

Akulikitsunik tungusunnittutortaraanni kigutini putut alliertortarnerat sukkanerusarpoq.

Kigutit qaqorsaataat nalinginnaasumik fluorimik akoqartarpoq, fluorillu kigutini putunnguukkiartorneq arriillisittarpaa.

### **3) Kigutininik misissuinerit inernerisa nalunaarsorneqartarnerinik**

1. januar 2008 aallaavingalugu meeqqat 3,6,9,12 aamma 15-nik ukiullit pinngitsooratik kigutaat sukumiisumik misissorneqartalerput, misissuinerlu OCR-imik taaneqartarpoq.

Anguniakkallu ilagaat OCR atorlugu misissuinerimi aamma 18-nik ukiullit ilanngunneqarnissaat.

Kigutini putunik misissuinerup nalunaarsuinerullu pinnginnerani kigutit salilluarneqaaqaarsimassapput, qullerlu qaamalluartoq atorneqarluni, kigutillu panertilluarneqarsimassapput va-tsit ruulit naatsut takinerillu aammalu spysug 3-funktionssprøjtillu atonerisigut. Naatsorsuutigineqariissarli meeqqat 3-nik ukiullit misissornerini kigutaasa panertilluarnissaat iluatsittu-aanneq ajormat.





Misissuinermi *Kalaallit Nunaanni OCR atorlugu misissuinermi malingassat ilitsersuutillu* tunngavigineqassapput

#### 4) Kigutiginnerunissamut anguniakkat aaliangersarneri

Ataani meeqqani atualersimangitsuni atuartunilu anguniakkat aalajangiussat ukuupput:

##### A. Kigutit putoqanngitsut minnerpaaffissaannik putoqalersimasullu annerpaaffissaannik anguniakkatut aalajangiussat

ANGORUSUTAT – MEEQQANI ATUALERSIMANGITSUNI – OKTOBER 2007

###### 2012-mi 3-nik ukiullit immuttuutaanni anguniarneqarpoq

Minnerpaamik meeqqat 80 %-tiisa kigutaat putunik innarlerneqarsimassanngillat (def-s = 0)  
Meeqqat 5 %-tiisa kigutaanni annerpaamik flade-t 8-t sinnerlugilluunniit putunik innarlerneqarsimassasut (def-s >8)  
Meeqqanik kigutaarsittoqarsimassanngilaq (e-s)= 0

ANGORUSUTAT – ATUARTUT – OKTOBER 2007

###### 2014-mi 6-nik ukiullit immuttuutaanni anguniarneqarpoq

Minnerpaamik meeqqat 50 %-tiisa kigutaat putunik innarlerneqarsimassanngillat (def-s = 0)  
Meeqqat 5 %-tiisa kigutaanni annerpaamik flade-t 8-t sinnerlugilluunniit putunik innarlerneqarsimassasut (def-s >8)  
Meeqqanik kigutaarsittoqarsimassanngilaq (e-s)= 0

###### 2012-mi 9-nik ukiullit kigutaanni ataavartuni anguniarneqarpoq

Minnerpaamik meeqqat 80 %-tiisa kigutaat putunik innarlerneqarsimassanngillat (DMF-S = 0)  
Meeqqat 5 %-tiisa kigutaanni annerpaamik flade-t 4-t sinnerlugilluunniit putunik innarlerneqarsimassasut (DMF-S >4)  
Meeqqanik kigutaarsittoqarsimassanngilaq (M-S)= 0

###### 2015-mi 12-nik ukiullit kigutaanni ataavartuni anguniarneqarpoq

Minnerpaamik meeqqat 70 %-tiisa kigutaat putunik innarlerneqarsimassanngillat (DMF-S = 0)  
Meeqqat 5 %-tiisa kigutaanni annerpaamik flade-t 4-t sinnerlugilluunniit putunik innarlerneqarsimassasut (DMF-S >4)  
Meeqqanik kigutaarsittoqarsimassanngilaq (M-S)= 0

###### 2018-mi 15- nik ukiullit kigutaanni ataavartuni anguniarneqarpoq

Minnerpaamik meeqqat 50 %-tiisa kigutaat putunik innarlerneqarsimassanngillat (DMF-S = 0)  
Meeqqat 5 %-tiisa kigutaanni annerpaamik flade-t 8-t sinnerlugilluunniit putunik innarlerneqarsimassasut (DMF-S >8)  
Meeqqanik kigutaarsittoqarsimassanngilaq (M-S)= 0

##### B. Mississorneqartut amerlassusiisa minnerpaaffissaat.





2013-mi aaliangiunneqarpoq meeqqat 90%-tti OCR atorlugu nalunaarsorneqarsimassasut.  
Anguniakkat anguneqassappata kigutileriffimmi sulisut suleqatigiittariaqarput meeqqat kigu-



taasa peqqissuunissaat anguniarlugu. Sapinngisamillu ikiortit ilinniarsimasut ilaatigullu ilinniarsimangitsut kigutiginnerunissaq anguniarlugu suliniummi peqataatinneqassallutik.

### 5) Meeqqat inuusuttuaqqallu ukiui aaliangersimasut malillugit aggersaaneq


Aggersaanermi pingaaruteqarpoq meeqqat 10-t tikillugit ukioqalernissaasa tungaanut angajoqqaaminnik ilagineqartarnissaat. Tamannalu ukuningga tunngaveqarpoq:

Ukiui	Pisussat	Kigutilerivimmiinnermi eqqartugassat
8-nik qaam.	<p>Meeraaqqaq kigutitaaqqaavi nuereersimalersarput angajoqqaallu kajumissuseqarluartarput</p>   	<p>Allakkatigut 8-nik qaam. aggersaanermi <i>"Meeqqanik mikisunik kigutigissaanermut tikilluaritsi"</i> atorneqassaaq.</p> <p>CSG taassumalu siunertaa pillugu ilisimatitsisoqassaaq. Angajoqqaat meeqqamik kigutaasa aalajangersimasut puttuffiisa nalaanni aggersarneqartarnissaminnik ilisimatinneqassapput aamma kigutileriffimmik suleqateqarluarneq meeqqap kigutigissuunissaanut pingaaruteqarne-ra erseqqissarneqasaaq. <i>Kigutigissuunissamik suliaqatunin neqeroorutit nalunaarsuiffiillu</i> tunniunneqarsinnaapput.</p> <p>Angajoqqaat paasitinneqassapput meeqqamik kigutigissuunissaanut tamannalu anguniarlugu meeqqamik kigutaat eqqerlugit ullut tamaasa salittarnissaanut akissuusaasunerat.</p> <p>Kigutit qaqorsaataata fluorimik akullip atornissaa innersuutigisuaannarneqassaaq.</p> <p>Angajoqqaat qanoq kigutigissariaaseqarnersut takuneqareerpat naqqitassaappatalu ilitsersuunneqassapput.</p> <p>Quppersagaq: <i>"Meeqqani mikisunik kigutigissaanermut tikilluarit"</i> tunniunneqassaaq.</p>
14-k qaam.	<p>Immuttuutini erlipaksiulleq puttussi malerpoq, tamorratitaalu paarilluarneqartariaqarluni</p> 	<p>Kingullermik kigutileriffimmiinnermi eqqartukkat uterfigeqqinneqassapput. Immuttuutit erlippaa siulleq sammineqassaaq kigutigissaatillu sanimut saatsillugit salinneqartarnissaa sungiusaatigineqassalluni.</p> <p>Sapaatip akunnerani ulloq aalajangersimasooq taamaallaat mamakujuttorfittut saftitorfittullu innersuutigineqassaaq.</p> <p>Angerlarsimaffimmi kigutigissaaneq ajornartorsiutaanersoq paasiniarneqassaaq. Quppersagaq: <i>Kigutigissuunissamik suliaqartuniit asannittumik inuulluaqqussut</i> tunniunneqassaaq</p>

Ukiui	Pisut	Kigutilerivimmiinnermi eqqartugassat
26-nik qaam.	<p>Immuttuutini erlippap tullia puttutereersimalerpoq tamorratitaalu paarilluarneqartariaqarluni.</p>	<p>Immuttuutit erlippaata aappaa salilluarneqarniassamat kigutigissaatit sanimut saatsillugit angajoqqaat salisarnissaannik sungiusarneqassapput. Pingaarporlu angajoqqaat namminneq qanoq kigutigissariaaseqarnersut paasineqareerpata aatsaat naqqitassaappata naqqinneqartarnissaat.</p> <p>Meeraq angerlassimaffimmi kigutigissaruminaappat angajoqqaat innersuunneqassapput qanoq iliorlutik tamanna qaangerniarsinnaaneraat, soorlu meeqqap inuusannaava, bamsia qatannqutaaluunniit iluaqutsiullugit kigutigissaa-</p>








		<p>sinnaasut. Sapaatip akunnerani ulloq ataasiinnaaq mama-kujuttutorfittut saftitorfittullu qanoq ingerlanersoq paasinaaaffigineqassaaq. Quppersagaq: <i>Meeqqanik kigutigissaaneq</i> tunniunneqassaaq</p>
<p>3-nik ukiullit</p>	<p>Immuttuutit erlip-paasa imminnut attuullualerneranni akunneri putoqaleq-qajaanerusarput</p> 	<p>Suli immuttuutit erlip-paasa akunneri pingaartinneqassap-put pisariaqartinneqarpallu kigutigissaatit sanimut saatsil-lugit salinneqarnissaat sungiusaatigineqarlunilu ilitser-suussutigineqassaaq.</p> <p>Pingaarteqaqaq angajoqqaat ilisimatissallugit kigutit eq-qerlugit kigutigissaasinnaanerit qanoq pitsaatiginersoq pi-tsanngorsartariaqartorluunniit. Pitsaavallaanngippallu ikki-up isikkua atorlugu suup tungaata pitsaanagerusumik salit-tariaqarneranik ilitsersuunneqartassallutik.</p> <p>Ullaakkorsiornerup, ulloqqeqqarsiornerup unnukkorsiorne-rullu avataani nerisaqartarneq eqqartorneqassaaq</p> <p>Kigutit misissornerini OCR atorlugu nalunaarsuisoqassaaq. Quppersagaq <i>"Meeqqavit immuttutai paarilluakkit"</i> tunni-unneqassaaq.</p>
<p>4½-llu ukioqa-lernermi</p>	<p>Immuttuutit erlip-paavi imminnut attuulluarsimalerput kigutillu akornat salilluarneqartan-gikkunik putoqa-leqqajaanerusar-lutik.</p> 	<p>Misissuisoqassaaq kigutillu akornani sikassaatip qalipaa-taa allanngulaarsimappat kigutit keeqqasut (BW) tarrar-sorlugit assilinqassapput.</p> <p>Angerlarsimaffimmi angajoqqaat kigutigissaasarnerisa pit-saassusaat suli sammineqassaaq; minnerunngitsumik su-lisut qulakkeerlugu paasisariaqarpaat, angajoqqaat mee-qqamik kigutai tamaasa qanoq salilluarsinnaatigineraat.</p> <p>Nerisat eqqartorneqassapput paasinianeqassaarlu ullup ingernanerani meeraq sutortarnersoq aammalu ullaakkor-siornerup, ulloqqeqqarsiornerup unnukkorsiornerullu ava-taani sunik nerisaqartarnersoq.</p> <p>Quppersagaq: <i>"Meeqqanik kigutigissaaneq"</i> angajoqqaat kigutigissaanerit pitsaavallaarsimannngippat tunniuteqqin-neqassaaq.</p> <p>Meeraq kigutigissuuppat angajoqqaallu kigutigissarluar-tarpassuk <i>"Diplom"</i>-i tunniunneqassaaq.</p>





Ukiui	Pisut	Kigutileriffimmiinnermi eqqartungassat
6-inik ukio.	<p>Erlippap ataavartup siulliup nuinerata nalaani</p> 	<p>Allakkatigut aggersaasartut aggersaanerminni atortassavaat: ”Erlippak siullerpaaq ataavartussa<sup>q</sup>”.</p> <p>Erlippak ataavartuq siulleq samminneqassaaq aappaluttumik taninneqareerpat kigutigissartarnis-saa sammineqassaaq. Kigullu lakkinnginnerani kigutigissaatit atorlugit kigutip qaavani qalippernerit peerneqarsinnaanngippata, qillerummut ikkutta-ngaq kigutigissaateeraq nuungissoq imilerlugu salinneqassalluni. Kigullu suli nuisimanngippat imaluunniit tamorratitaa tamarmi puttussimanngippat, angajoqqaat isumaqatigineqassapput kigut nakkutiginerulaaqqullugu tamorrasitaalu tamarmi nuip-pat saaffigineqqullugit lakkertinnissaanut aggerfissinneqassammata.</p> <p>Kigutit misissomerini OCR atorlugu nalunaarsuisoqassaaq</p> <p>Angajoqqaat ilisimatinneqassapput meeraq 10-t ukioqalernissami tungaanut kigutigissarnermi iki-orneqarnissaminut pisariaqartitsimmat.</p> <p>Quppersagaq ”Erlippak siulleq ataavartussa<sup>q</sup> put-tutilerpoq” tunniunneqassaaq</p>
9-nik ukio.	<p>Immuttuutini erlip-pak kingulleq kigutini lu ataavartuni erlippak siulleq attuu-ssimalernerisa ukiut 1½ - 2 qaangiussimalernerani</p> 	<p>Misissuisoqassaaq kigutaalu kiitillugit (BW) tarrarsorneqassallutik. Kigutit misissomerini OCR atorlugu nalunaarsuisoqassaaq.</p> <p>Kigutai aappaluttumik taninneqareerpata sumi qalipperneqarnersoq nalunaarsorneqassaaq tama-tumalu kingorna kigutigissarluarnissaanik sungiusarneqassalluni. Kigutit qinngorliit akunneri maluginiarneqassapput aammalu taakku akunnerini ik-kiup ilusaa qalipaataalu ilanngullugit misissorluarneqassallutik.</p> <p>Tulorissat nuiartornerat nakkutigineqassaaq – pisariaqartinneqarpallu tarrarsorlugit assilineqassa-llutik.</p> <p>Nerisat imeruersaatillu seernartut qanoq kigutinu sunniuteqartarnerat eqqartorneqassaaq.</p> <p>Quppersagaq ”Qanit seernarpa?” tunniunneqassaaq</p>
12-k ukio.	<p>12-nik ukioqaler-nep nalaani erlip-pak ataavartuq tul-leq nuisarpoq</p> 	<p>Kigutit aappaluttumik taninneqassapput sumilu qalipperneqarnersut nalunaarsorneqassallutik. Kigutigissarluarnissamik kukkaajaatillu atornissaanik sungiusaasoqassaaq, sualummillu erlippap atavartup aappaata salilluarnissaanik sungiusaaso-qassalluni kingornalu qalippernerit kigutigissaati-nik peerneqarsinnaanngippata qillerutit atorlugit saliisoqassaaq. Kigutai tarrarsorneqareerpata kigutit misissomerini OCR atorlugu nalunaarsuiso-qassaaq saniatigullu kigutini aalajangersimasuni (6,2,1±1,2,6) ikkii mississorneqassallutik.</p> <p>Erlippak ataavartup tulliaata nuiartornera eqqartorneqassaaq tamorratitaalu tamarmi nuilluarsimap-pat lakkerneqassalluni.</p> <p>Quppersagaq ”Erlippat nr. 2 ataavartussa<sup>q</sup> paari-lluaruk” tunniunneqassaaq</p>



Ukiui	Pisut	Kigutileriffimmiinnermi eqqartungassat
15-nik ukio.	Erlippaat ataavartut qinngorliit marluk a-kunnerisa ukiut 1½ - 2 missaani attuumareernerisa kingorna.	Kigutit aappaluttumik qalipareernerisa kingorna sumi qalipperneqarnersut nalunaarsorneqassap-put kingornalu kigutigissarluarnissamik kuk-kaajaatillu atorluarnissaanik sungiusaasoqassaaq. Kigutai tarrarsorneqareerpata kigutit misissornerini OCR atorlugu nalunaarsuisoqassaaq ikkii kigu-serfiilu kigutini aalajangersimasuni (6,2,1±1,2,6) aamma mississorneqassapput. Meeqqat atuarfiani atuarunnaarnerup kingorna kigutilerivimmut attaveqartarnissaq ilisimatitsissutigalugulu kaammattuutigineqassaaq.

**1. januar 2013 aallaavigalugu meeqqat 8-nik qaammatilinniit inuusuttut 15-t tungaanut ukiullit ilanngullugit Kigutit Peqqinnerunissaannik Suliniummi pinngitsooratik ilanngunneqartarnissaat aalajangiunneqarpoq:**

Meeqqat inuusuttullu angerlarsimaffimmi kigutiminnik paarsilluarnissaat siunertaralugu kigutilerivimmiinnerminni kigutiminnik paarsilluarnissaannik ilinniartinneqarlutillu sungiusartinneqartassapput. Kigutinilu qalippernerit tamatigut tamarmik peerneqartassallutik.

Meeqqat 26-nik qaammatilinniit 15-t tungaanut ukiullit ukiumut siullermik misissorneqareeraangata, kigutaasa ukiup taassuma iluani qanoq suliarineqarnissaannik pilersaarusiortoqartassaaq. Pilersaarummi minnerpaamik ersersinneqassaaq qaqungu meeraq aggeqqis-sanersaq, tamannalu meeqqat ataasiakkaat pisariaqartitsinerat aallaavigalugu nalileeriaaseq atorlugu aalajangerneqassalluni. Taakku erseqqissarneqarnerat **ilanngussami 1**-mi takuneqarsinnaavoq.

**6) Angajoqqaat akisussaanerisa erseqqissarneqarnerannik**

Tassani erseqqissarneqassaaq meeqqap kigutigissuunissaanut qanoq angajoqqaat akisussaassuseqarnerat peqataarusunnerallu pingaaruteqartigisoq. Angajoqqaallu meeqqap 10-t tikillugit ukioqalernissaata tungaanut kigutigileriviliarnerani ilagisarnissaa piumasaqaataasoq erseqqissarneqassalluni.

**7) Fluorid-imik atuinermik**

Ilisimatitsissutigineqartuassaaq ullut tamaasa kigutit qaqorsaataata fluorimik akullip atorneqartuannarnissaa pisariaqarluinnartuusoq.

Tassungalu tunngatillugu eqqaaneqartassaaq kigutit qaqorsaataata qanoq sakkortutigisumik fluorimik akoqarnera sunniuteqarnerpaasartoq. Siunnersuutigineqartassaaq kigutit qaqorsaataat 1450 ppm fluorimik akulik atussallugu illersuutaanerusartoq. Aammalu kigutit qaqorsaataat meeqqanut atungassaq meeqqap eqeqquata kukianit ullormut anner-tunerussanngitsoq.

Fluorip atorneqartarneranut tunngasut pillugit **ilanngussaq 2**-mi – *Kalaallit Nunaanni kigutileriffeqarfinni fluorimik atuisarnissamik ingerlatseriaaseq 2012-meersoq* takuneqarsinnaavoq.

**8) Meeqqat ataasiakkaat kigutaanni ilaartuinertaqanngitsumik sullissineq**

Kalaallit Nunaanni kigutiginnerunissaq anguniarlugu suliniummi takuneqarsinnaavoq meeqqat pisariaqartitsinerat aallaavigalugu sullinneqarnerat ersersinniarneqarsimasoq





diagrammit atorlugit – taannalu takuneqarsinnaavoq **ilanngussaq 1-mi** *pisariaqartitsineq aallaavigalugu suliaritinnerit ingerlanissaanik piareersaatit*

**Nalunaarsu-  
gassat** Suuneri suleriaatsimi ilanngussanilu nassuiaatigineqarput.

**Kikkunnik  
llisimane-  
qassava  
suliarine-  
qassava-  
luunniit** Kalaallit Nunaanni Kigutileriffeqarfanni sulisunit tamanit

**Malinneqar-  
nissaanik  
akisussaa-  
soq** Kigutilerisuni qullersaq

**Atuutilersin-  
neqarpoq** Ulloq 1. juli 2014





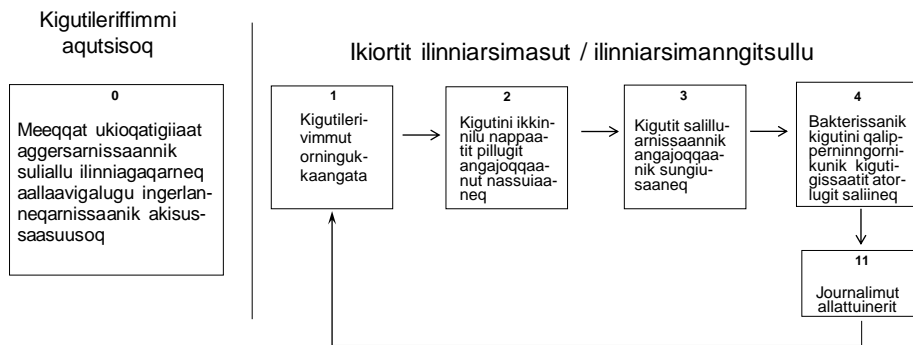
# Kalaallit Nunaanni kigutiginnerunissaq anguniarlugu suliniut 2008-2018

## Ilanngussaq 1

Meeqqat suli atualerneqanngitsut (diagram 1,2+3) meeqqallu atualereer-simasut (diagram 4) pisariaqartitsinerat aallaavigalugu qanoq sullinneqarnissaannik nas-suiaat

### 8 aamma 14 qaam. immuttuutaasa kigutilerivinni sullinneqarnerat

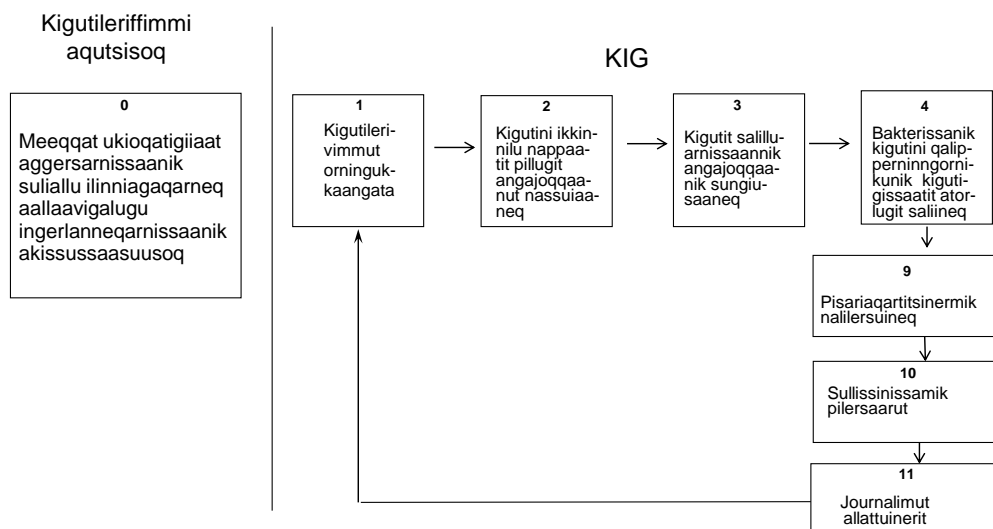
Kalaallit Nunaanni kigutiginnerunissaq anguniarlugu suliniut



1

### 26 qaam. immuttuutaasa kigutilerivinni sullinneqarnerat

Kalaallit Nunaanni kigutiginnerunissaq anguniarlugu suliniut



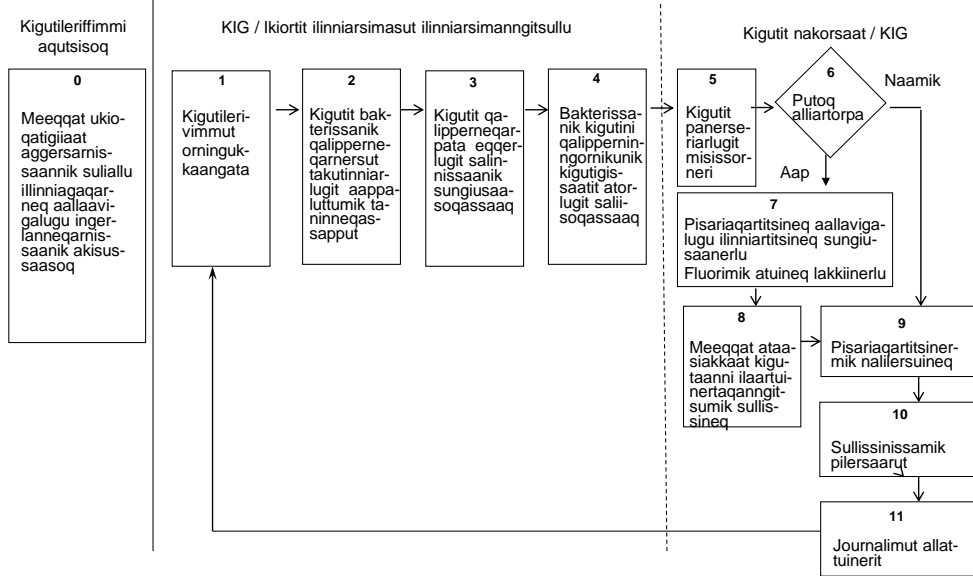
2





### 3-5 ukiullit immuttuutaasa kigutilerivinni sullinneqarnerat

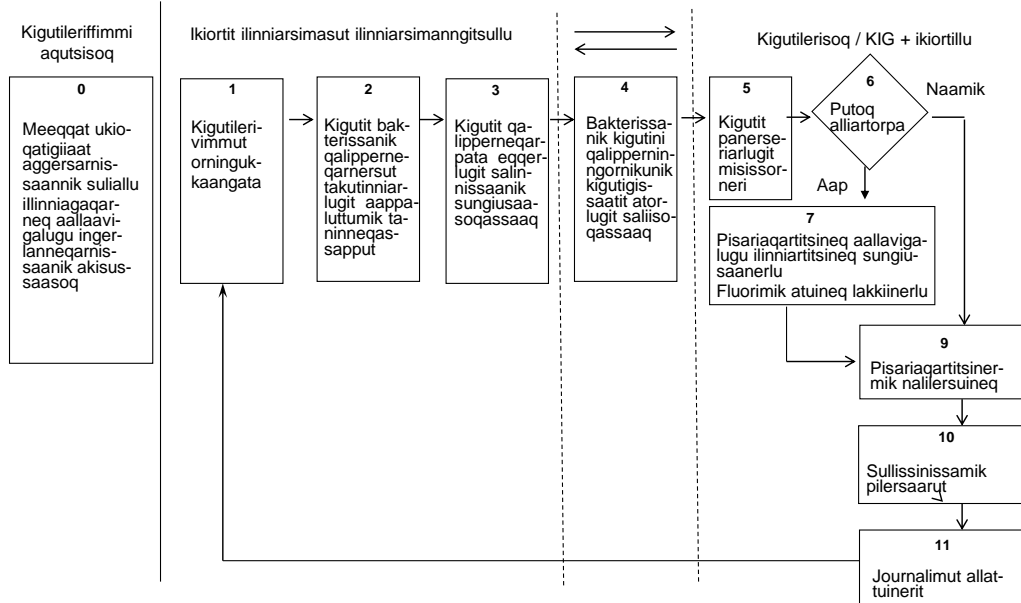
Kalaallit Nunaanni kigutiginnerunissaq anguniarlugu suliniut



3

### Kigutit ataavartut - kigutilerivinni sullinneqarnerat

Kalaallit Nunaanni kigutiginnerunissaq anguniarlugu suliniut



4

## Diagramminut nassuiaatit





### Diagram 1, 2, 3 aamma 4 – immikkoortoq 0

Tassani erseqqissarneqarpoq kigutilerivimmi aqutsisoq kigutiginnerunissamut suliniummut akisussaasuinnarani aamma suliassat tamaasa malinnaaffiginissaanut suliallu ingerlanneqartuarnissaanut qulakkeerinnittussaasoq.

### Diagram 1, 2, 3 aamma 4 - immikkoortoq 4

Tassani erseqqissarneqarpoq kigutini qalippernerit kigutigissaatit atorlugit peerneqartassasut.

### Diagram 4 – immikkoortoq 4

Suliassat tassaniittut sulisut arlaasa sularisinnaangaat takutinniarlugu titarnerit kittorartaartut marluk qulaanilu tikkuutit marluk illuttut sammivillimmik ilisarnaasernerqarsimavoq. Ilaatigummi suliassat immikkoortoq 3-mut unittarput ilaatigullu immik-koortunut 4 aamma 5-mut ingerlaqqittariaqartarlutik apeqqutaalluni kia suna sulia-risariaqarneraa.

### Diagram 3 aamma 4 – immikkoortoq 7

Kalaallit Nunaanni fluorimik atuineri innersuutit malinneqassapput - taanna **ilanngussaq 2**-mi takuneqarsinnaavoq.

### Diagram 3 – immikkoortoq 8

Meeqqat ataasiakkaat kigutaanni ilaartuinertaqanngitsumik sulissineq. Suliaq taanna sule-riaatsimi malitassami sungaartumi (gul procedure) ”*Meeqqat ataasiak-kaat kigutaanni ilaartuinertaqanngitsumik sullissineq*” aalajangiussaq malillugu sularineqassaaq.

### Diagram 2, 3 aamma 4 – immikkoortoq 9 (risikovurdering)

Meeqqat ataasiakkaat pisariaqartitsinerat aallaavigalugu aammalu nalilersuineri atungasat tunngavigalugit qanoq akulikitsingisunik kigutileriffimmut aggertarnissaat aalajangersorneqassaaq.

### Diagram 2,3 aamma 4 - immikkoortoq 10 (tandplejeplan)

Tassani meeqqap kigutaasa pisariaqartitsinerat aallaavigalugu qanoq iliuuseqarnissamut pilersaarusiortoqassaaq.

### Diagram 4 – immikkoortoq 7

Ileqqussaaq erlipaat tamarmik tamorratitai lakkimik taninneqartassasut. Erlip-paalli mikinerit immuttuutillu erlippaavi pisariaqartitsineq aallaavigalugu lakker-neqartassapput.

Meeraq immikkut pisariaqartitsisutut nalilernerqassaaq **kigutai putoqalernissamut qanip-pata**, naliliinermilu uku tunngavigineqassapput:

- Kigutaani 2-k sinnerlugit itinerusunik putoqarpata
- Kigutaasa qalipperneri isigiinnarlugit takuneqarsinnaappata
- Meeraq angajoqqaaviluunniit kigutinik paarsilluarnissamik innersuutini ilitsersuu-



tinilluunniit malinninngippata.

Taakku qulaani taaneqartut aallaavigalugit immikkut pisariaqartitsisut immikkoorteqqinneqarsinnaapput:

- Meeraq pisariaqartitsinerpaatut nalilerneqassaaq qulaani taaneqartuni pingasuni inissinneqarsimappat
- Meeraq pisariaqartitsisutut nalilerneqassaaq qulaani taaneqartuni marlunni inissinneqarsinnaappat

Pisariaqartitsineq aallaavigalugu meeqqat ataasiakkaat sullinneqarnissaat pilersaarusioreneqassaaq:

		Kigutit ataavartut	Immut- tuutit
		POINT	POINT
Innersuutiniq malinnilluarnera	Amingarpat	4	4
	Pitsaappat	2	2
Kigutaani putoqartoqarjaa?	Aap	2	4
	Naamik	1	2
Erlippaat puttussi- mappaat?	Tamarmi nuisimannigilaq	2	
	Nuiulluarsimavoq kiisinnaalerlunilu	1	
<b>7 – 8 point:</b> aggeqqittariaqassaaq qaammatit <b>1 – 2 qaangiuppata</b> <b>5 – 6 point:</b> aggeqqittariaqassaaq qaammatit <b>3 – 5 qaangiuppata</b> <b>4 point:</b> aggeqqittariaqassaaq qaammatit <b>12 qaangiuppata</b>			

Meeqqat pisariaqartitsinerpaat akulikinnerpaamik aggersarneqartassapput; soorlu 8 imaluunniit 6 point-eqarpata, taava qaammat 1-eq aamma qaammatit 3-ut qaangiuppata. Pisariaqartitsisullu, soorlu 7 aamma 5 point-eqarpata akuttunerusunik aggersarneqartassallutik; soorlu qaammatit 2-k aamma qaammatit 5-t qaangiuppata.

## Kalaallit Nunaanni kigutileriffeqarfinni fluorimik atuisarnissamik ingerlatseriaaseq

### Ilanngussaag 2

#### Anguniar- neqarpoq:

Kigutiniq putunaveersaartitsineq annertunerpaag

Ajoqutit annikinnerpaaffimmiitneqassapput (dental fluorose pinaveersaarniarlugu). Malunniutissappalli tamanna kigutit sikassaataa-sa qaavini qaqqorinnerusutut titarnertut takuneqarsinnaassaaq.

#### Ulluinnarni kigutigissartarneq

Innersuutigineqassaaq inersimasut meeqqallu ullormut marloriarlutik kigutitik eqqerlugit



salittassangaat kigutillu qaqorsaataat 1450 ppm fluorimik akulik atorlugu. (Narsamili meeqqat 0 – 3½ akornanni ukiulinnut innersuutigineqassaaq kigutit qaqorsaataata 1000 ppm sinnerlugu fluorimik akullip atorneqannginnissaa).

Tamanut innersuutigineqassaaq ullormut kigutit qaqorsaataa kigutigissartittup egeqquata kukianik annerussanngitsoq. Tassa ullormut 2-arluni kigutigissartitta-raanni kigutigissarnerit tamaasa kigutit qaqorsaataat meeqqap egeqquata kukiata affaanik annertunerussanngitsoq.

Fluorimik atuinermi ataani annertussutsit taasat sinnerlugit atuinissaq innersuussutigineqanngilaq.

Fluorit assigiinngitsut	Ukioqatigiiaat	Annertussusaa
2% Natriumfluoridopløsning	Atualerneqanngitsut	1 – 2 ml
	Atuartut	3 ml
	Inersimasut	5 ml
Duraphat	Atualerneqanngitsut	0,3 ml
	Atuartut	0,5 ml
	Inersimasut	1 ml

### Kigutilerivinni ilinniakkat aallaavigalugit suliniutit

Meeqqap kigutaani putujartortoqarpat imaluunniit kigutai putoqqajaasutut nalilerneqarpata, ataani allaqqasut malillugit sullinneqassaaq.

	Duraphat-imik taniisoqassaaq	2% NaF <sup>-</sup> atorlugu taniisoqassaaq	0,2 % NaF qanermut errortuutigineqassaaq
Sullitassat pingaarnerit	- Meeqqat kigutaasa qaavinik panertitsineq ajornarpat - Meeqqat kigutaat arlalinnik putoqarpata	Meeqqap kigutaasa qaavi qulakkeerlugit panertinneqarsinnaap-pata	- Illoqarfinni nunaqarfinnilu sukka-sumik putoqaleriartorfiusuni. - Sulisunik amigaa-teqarfiusuni
Tarngunneqarnissaa	Kigutini putoqalersimasuni putujartortunilu. Saattunnguannorlugu tarngunneqassaaq	<u>Periarfigissuni:</u> Vatseeraq fluorimut masatseriarlugu putumut putujartortumulluunniit 1 min. miss. tarngutigineqassaaq  <u>Periarfiluttumi:</u> (Kigutit akornanni) Vatseeraq kigutit akornanut ilineqassaaq al-lalu fluorimik masatseriarlugu 1 min. toortatigineqassaaq.	Immiartorfeeraq 10 ml fluorimik immerneqassaaq minutsilu 1-eq qarngup ilua errortorneqassalluni
Ajunngitsortai	2% NaF-mik atuinermik sukkanarneruvoq kigutillu panerserneqarnissaat pisariaqarani. Mameatuunngilaq	Duraphatimut naleq-qiuullugu akikinneruvoq Meeraq 5 min. qaangi-unnerani nerisinnaa-llunilu imersinnaaler-sarpoq	Piffissaajaataanngin-neruvoq meeqqat arlariit ataatsikkut errortortinneqartar-mata nakorsianullu allequt piffissatigut





		Tarngutigineqareeraangami takuneqarsinnaaneq ajorpoq.	sunnuteqarneq ajorluni.
Akornutaasinnaasut	2% NaF-mik akisunerujussuuvoq. Meeqqat tanitse-reermik kingorna minnerpaamik 1 time nerinatillu imis-sangillat. Tanitsissimangaanni kigummi ersittarpoq	Piffissamik annertuumik atuinarsinnaasarpog kigutiit qaavi panerteqqaartariaqartarmata	Ullut 14-nit qaangi-unnerini errortueq-qittoqartassaaq
			CSG-mi ilaanngilaq taamaammatt pisa-riaqartitsineq mal-lugu aqqissuussatut atorneqarsinnaalluni.

